

Finansowanie inwestycji w czyste ciepło systemowe

Publikacja opracowana w ramach projektu „PPO WSL 2030. Utworzenie Regionalnego Obserwatorium Innowacji” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021–2027

■ Spis treści

1. Wstęp.....	4
2. Programy finansowe realizowane w Polsce	6
3. Fundusze i inwestycje międzynarodowe	11
4. Inne formy finansowania	13
5. Podsumowanie – kluczowe warunki dostępu do źródeł finansowania.....	14

■ 1. Wstęp

Transformacja sektora ciepłownictwa systemowego w Polsce, zgodnie z założeniami pakietu „Fit for 55” oraz “Polityki Energetycznej Polski do 2040 r.”, stanowi jedno z kluczowych wyzwań na drodze do osiągnięcia neutralności klimatycznej.

“Strategia dla ciepłownictwa do 2030 r. z perspektywą do 2040 r.”¹ wskazuje scenariusz optymalnej transformacji uwzględniający następujące cele:

- 85% efektywnych systemów ciepłowniczych;
- wzrost udziału OZE w całym sektorze do poziomu 28,4%;
- spadek emisji CO₂ o co najmniej 34%;
- zwiększona rola kogeneracji - 5,1 GWe nowych mocy;
- 1,5 mln nowych gospodarstw domowych przyłączonych do sieci;
- zmiany w funkcjonowaniu przedsiębiorstw – nowe modele świadczenia usług i nowe zasady taryfowania;
- implementacja nowych technologii – obniżenie temperatury nośnika, chłód sieciowy, termiczne przekształcanie odpadów, magazyny ciepła, gazy zdekarbonizowane, pompy ciepła.

Jednocześnie jednak, według badania Izby Gospodarczej Ciepłownictwo Polskie, tylko ok. 20% przedsiębiorstw ciepłowniczych spełnia kryterium efektywnego energetycznie systemu ciepłowniczego lub chłodniczego. Co więcej, w 2022 roku rentowność bru o branży kształtowała się całłościowo na poziomie minus 22%² i - jak wskazuje prezes Izby Gospodarczej Ciepłownictwo Polskie: „Jeśli płynność finansowa firm ciepłowniczych się nie poprawi, na wpływ ma też kształtowanie odpowiedniego modelu

¹ Strategia dla ciepłownictwa do 2030 r. z perspektywą do 2040 r. <https://bip.mos.gov.pl/strategie-plany-programy/strategia-dla-cieplownictwa-do-2030-r-z-perspektywa-do-2040-r/>

² Raport URE „Energetyka ciepła w liczbach-2022”, Warszawa, październik 2023 r. <https://www.ure.gov.pl/pl/cieplo/energetyka-ciepna-w-l/11407,2022.html>

taryfowego jak wskazaliśmy powyżej, to sektor ciepłowniczy nie zrealizuje transformacji, a ceny ciepła będą nadal rosły”.³

Głównym wyzwaniem jakie stoi przed sektorem ciepłownictwa w Polsce są wysokie koszty modernizacji - przebudowa istniejących systemów ciepłowniczych, w tym przejście na odnawialne źródła energii, wymagają znacznych inwestycji. Zgodnie ze scenariuszem nakreślonym przez Polskie Towarzystwo Elektrociepłowni Zawodowych (PTEZ) w raporcie “Ocena wpływu rozstrzygnięć unijnego pakietu „Fit for 55” na transformację sektora ciepłownictwa systemowego w Polsce”⁴ oraz “Koncepcją dekarbonizacji ciepłownictwa systemowego wg NCBR”⁵, aby sprostać wymaganiom związanym z dekarbonizacją, koszty budowy, eksploatacji oraz zakupu paliw i uprawnień do emisji CO₂ wyniosą od 428 mld zł (dla scenariusza WAM NCBR) do 644 mld zł (dla scenariusza PTEZ). Same nakłady na infrastrukturę wytwórczą kształtują się w przedziale 125 - 136 mld zł.

Dekarbonizacja sektora ciepłowniczego wymaga więc skoordynowanych działań na poziomie krajowym i lokalnym, a także zapewnienia efektywnych źródeł jej finansowania. Uwzględniając bezprecedensowo wysoką skalę wymaganych nakładów inwestycyjnych, przy trudnej sytuacji finansowej sektora, remedium mogą stanowić środki przeznaczone na transformację energetyczną - mając świadomość skali wyzwania związanego z transformacją energetyczno-klimatyczną, inwestycje działania na rzecz transformacji mają stanowić ok 30% łącznych wydatków ze wszystkich programów Unii Europejskiej.

Zewnętrzne źródła finansowania, w tym fundusze unijne, środki krajowe oraz programy wspierające transformację energetyczną, mogą znacząco obniżyć barierę finansową dla inwestorów i przedsiębiorstw

³ <https://energia.rp.pl/cieplo/art40587881-cieplownie-chcialyby-uciec-przed-podwyzka-w-dekarbonizacje>

⁴ Ocena wpływu rozstrzygnięć unijnego pakietu „Fit for 55” na transformację sektora ciepłownictwa systemowego w Polsce: <https://ptez.pl/raporty/ocena-wplywu-rozstrzygniec-unijnego-pakietu-fit-for-55-na-transformacje-sektora-cieplownictwa-systemowego-w-polsce/>

⁵ Koncepcja dekarbonizacji ciepłownictwa systemowego wg NCBR <https://www.gov.pl/attachment/88baeb23-2732-4c40-aa15-35f5ea0a22ac>

ciepłowniczych. Dzięki nim, możliwe jest zwiększenie rentowności projektów poprzez ich dofinansowanie na poziomie od 30%, nawet do 85% kosztów kwalifikowanych. W połączeniu z preferencyjnymi pożyczkami, które - w niektórych przypadkach - mogą być częściowo umorzone, takie wsparcie poprawia stabilność finansową dla firm, umożliwiając im realizację długofalowych inwestycji, które w przeciwnym razie mogłyby być niedostępne.

Skrótowa systematyka dostępnych źródeł finansowania uwzględnia podział na:

- Programy finansowe realizowane w Polsce,
- Międzynarodowe fundusze i inicjatywy,
- Inne formy finansowania,

przy czym przyjęty podział uwzględnia miejsce zarządzania programem i dystrybucji środków (podejmowanie decyzji o przekazaniu wsparcia), a nie determinuje samego pochodzenia środków (np. środki w ramach programów finansowych realizowanych w Polsce mogą pochodzić z funduszy Unii Europejskiej).

■ 2. Programy finansowe realizowane w Polsce

Wieloletnie Ramy Finansowe (WRF) na lata 2021-2027

WRF na lata 2021-2027 to strategiczny plan budżetowy Unii Europejskiej, który określa priorytety i alokację środków finansowych na różne cele w ciągu tego okresu. W kontekście polskim WRF 2021-2027 mają kluczowe znaczenie, ponieważ Polska jest jednym z największych beneficjentów funduszy unijnych. Polska otrzyma około 139 miliardów euro w formie dotacji i 34 miliardy euro w formie pożyczek z budżetu UE. Z punktu widzenia pozyskiwania środków na zieloną transformację sektora ciepłowniczego, kluczowe znaczenie mają następujące programy:

- **Program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (7,9 mld euro)**, gdzie kluczowy obszar interwencji obejmuje wsparcie badań, innowacji i konkurencyjności przedsiębiorstw, a

także transformację w kierunku przemysłu 4.0 i zielonych technologii. Działania kluczowe z punktu widzenia przedsiębiorstw branży ciepłowniczej to:

- FENG 01.01: Ścieżka SMART oferuje wsparcie dla projektów wielomodułowych, z których obowiązkowy jest moduł „B+R” (w przypadku dużych przedsiębiorców) albo moduł „B+R” lub „wdrożenie innowacji” (w przypadku MŚP). Przedsiębiorstwa prowadzące działalność w obszarze B+R+I mogą w ramach tego instrumentu sfinansować również działania mające na celu dostosowanie przedsiębiorstwa do bardziej ekologicznych rozwiązań w ramach modułu „zazielenienie przedsiębiorstw”.
- FENG 03.01: Kredyt ekologiczny – instrument, którego celem jest wspieranie przedsiębiorstw w transformacji zwiększającej ich efektywność energetyczną. Wsparcie przeznaczone jest na inwestycje na rzecz efektywności energetycznej, związane z energooszczędnością, w tym termomodernizacją budynków, a także zmianą źródeł wykorzystywanej energii na bardziej ekologiczne oraz wymianą urządzeń, instalacji lub linii technologicznych na bardziej efektywne energetycznie. Dofinansowanie stanowi tzw. premia ekologiczna obejmująca refundację części kapitałowej kredytu ekologicznego przeznaczonego na pokrycie poniesionych kosztów kwalifikowanych.
- FENG 03.02: Zielony fundusz gwarancyjny zapewniający źródła finansowania dłużnego dla zwiększenia skali transformacji energetycznej przedsiębiorstw.

• **Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (ponad 24 mld euro)** wspierający rozwój infrastruktury zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, transformację energetyczną, OZE oraz gospodarkę o obiegu zamkniętym (GOZ). Uwzględniając potrzeby sektora ciepłowniczego, kluczowymi działaniami w ramach programu FENiKS będą:

- FENX 01.01: Efektywność energetyczna obejmuje wsparcie poprawy efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej. W przypadku przedsiębiorstw wsparcie skierowane będzie na modernizację energetyczną budynków zakładowych poprzez podniesienie efektywności energetycznej procesów wytwórczych,

zwiększenie efektywności energetycznej systemów obiegu mediów w zakładzie, ciągów transportowych i zwiększanie efektywności energetycznej systemów pomocniczych, w tym np. kotłowni, układów odzysku ciepła z procesów przemysłowych lub oświetlenia oraz instalację urządzeń OZE, a także instalację urządzeń do produkcji, magazynowania, tankowania lub transportu wodoru.

- FENX 02.01: Infrastruktura ciepłownicza dotyczy rozwoju skojarzonej produkcji energii elektrycznej i ciepła w procesie wysokosprawnej kogeneracji oraz rozwoju systemów ciepłowniczych i chłodniczych, w tym także magazynów energii cieplnej/ elektrycznej przyczyniających się do integracji energii z OZE. Wspierana będzie modernizacja już istniejącej sieci w kierunku poprawy efektywności energetycznej oraz realizacja projektów związanych z rozwojem systemów ciepłowniczych.
 - FENX 02.02: Rozwój OZE skierowany jest na realizację projektów w zakresie budowy lub przebudowy instalacji odnawialnych źródeł energii do wytwarzania energii elektrycznej, ciepła lub wytwarzania paliw alternatywnych z OZE (w szczególności biometanu lub zielonego wodoru) wraz z możliwością wsparcia magazynów energii działających na potrzeby danego źródła OZE oraz infrastruktury umożliwiającej przyłączenie do sieci elektroenergetycznej, ciepłowniczej lub gazowej.
- **Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej** to program ukierunkowany na rozwój makroregionu Polski Wschodniej i obejmuje województwa: lubelskie, podlaskie, podkarpackie, świętokrzyskie i warmińsko mazurskie oraz część województwa mazowieckiego (bez Warszawy i 9-ciu otaczających ją powiatów). Budżet programu: 2,65 mld euro. Program obejmuje także priorytet "Energia i klimat".
 - **Krajowy Plan Odbudowy** jest programem 54 reform i 57 planów inwestycyjnych, przy czym wsparcie działań ukierunkowanych na zieloną transformację przedsiębiorstw adresowane jest głównie przez Komponent B, w ramach którego wyróżniono następujące cele szczegółowe:

Poprawa efektywności energetycznej gospodarki; Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii; Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczenie degradacji środowiska.

- Działanie B1.1.1: Inwestycje w źródła ciepła w systemach ciepłowniczych

Celem tej inwestycji jest modernizacja systemu ciepłowniczego i ograniczenie emisji gazów cieplarnianych. Konieczność wymiany źródeł ciepła jest również związana z niskim udziałem odnawialnych źródeł energii w systemie ciepłowniczym, który obecnie wynosi ok. 9,5 %.

- Działanie B1.2.1: Efektywność energetyczna i OZE

Celem inwestycji jest wspieranie przedsięwzięć przyczyniających się do ograniczania konsumpcji energii końcowej oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych poprzez zwiększanie efektywności energetycznej procesów przemysłowo-produkcyjnych, obniżenie emisyjności przedsiębiorstw przemysłowych, w tym przedsiębiorstw sektora energetycznego, wzrost udziału niskoemisyjnych źródeł wytwarzania energii w przedsiębiorstwach poprzez inwestycje w OZE oraz niskoemisyjne i wydajne wykorzystanie wytworzonej energii.

- **Regionalne Programy Operacyjne** obejmujące 16 programów ukierunkowanych na kompleksowe wsparcie rozwoju poszczególnych województw, uwzględniających specyficzne uwarunkowania i strategie regionalne w zgodzie z krajowymi i unijnymi celami tematycznymi, w tym z celami określonymi w politykach środowiskowych, z uwzględnieniem strategii Europejskiego Zielonego Ładu. Łączny budżet programów regionalnych na lata 2021-2027 wynosi 153 mld złotych, co stanowi ok. 44% całego budżetu EU na Polskę. W kontekście potrzeb sektora ciepłowniczego finansowanie można otrzymać m.in. na projekty z zakresu:

- poprawy efektywności energetycznej;
- inwestycji w OZE.

Regionalne Programy Operacyjne są jednak przeznaczone do wspierania projektów o mniejszej skali i zasięgu oddziaływania w porównaniu do przedsięwzięć wspieranych z funduszy na szczeblu krajowym.

- **Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji** dysponujący budżetem 40 mld euro, z czego Polska może liczyć na wsparcie FST do kwoty 3,5 mld euro. Środki będą dostępne dla projektów realizowanych na obszarze konkretnych powiatów w województwie: śląskim, dolnośląskim, małopolskim, wielkopolskim i łódzkim.

Zakres tematyczny wsparcia w ramach FST (uwzględniając kontekst niniejszego raportu) obejmuje przede wszystkim przedsiębiorczość, badania i rozwój (B+R), energetykę i ochronę środowiska.

- **Fundusz Modernizacyjny** to nowy, europejski instrument finansowania modernizacji systemu energetycznego i poprawy efektywności energetycznej, służący głównie unowocześnieniu sektora energii w państwach UE o największych wyzwaniach związanych z realizacją unijnych celów redukcji emisji dwutlenku węgla.

FM jest zasilany środkami ze sprzedaży 2% ogólnej puli uprawnień do emisji CO₂ w ramach unijnego systemu handlu emisjami (EU ETS). Sprzedaż uprawnień jest dokonywana w półrocznych transzach przez Europejski Bank Inwestycyjny (EBI). Środki Funduszu Modernizacyjnego zostaną rozdysponowane do roku 2030 pomiędzy 10 krajów członkowskich Unii Europejskiej, z czego Polsce przypadnie 43,41% dostępnej puli uprawnień do emisji, tj. 135 mln uprawnień do emisji, których wartość – w zależności od ich cen rynkowych oraz kursu złotówki – szacowana jest na ok. 36 mld zł. Funkcję Krajowego Operatora Funduszu Modernizacyjnego pełni Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Inicjatywy w ramach FM z których może korzystać branża ciepłownicza obejmują:

- Program „Kogeneracja powiatowa” uwzględniająca inwestycje dotyczące budowy lub/i przebudowy jednostek wytwórczych o łącznej mocy zainstalowanej nie mniejszej niż 1 MW, pracujących w warunkach wysokosprawnej kogeneracji (z wyłączeniem energii wytworzonej w jednostce kogeneracji opalanej węglem) wraz z podłączeniem ich do sieci, w których do produkcji energii wykorzystuje się: ciepło odpadowe, energię ze źródeł odnawialnych, paliwa gazowe, mieszanki gazów, gaz syntetyczny lub wodór.
- Program “Kogeneracja dla Ciepłownictwa - część 1” umożliwiający finansowanie inwestycji dotyczących budowy lub/i przebudowy jednostek wytwórczych o łącznej mocy zainstalowanej nie mniejszej niż 10 MW, pracujących w warunkach wysokosprawnej

kogeneracji (z wyłączeniem energii wytworzonej w jednostce kogeneracji opalanej węglem) wraz z podłączeniem ich do sieci, w których do produkcji energii wykorzystuje się: ciepło odpadowe, energię ze źródeł odnawialnych, paliwa gazowe, mieszanki gazów, gaz syntetyczny lub wodór.

- Program “OZE - źródło ciepła dla ciepłownictwa”, którego celem jest wsparcie rozwoju infrastruktury do ładowania dla zeroemisyjnych pojazdów ciężarowych, zlokalizowanych przy trasach sieci bazowej TEN-T, centrach logistycznych oraz terminalach intermodalnych, aby zmniejszyć liczbę pojazdów emitujących CO₂ i NO_x, a tym samym poprawić jakość powietrza.

■ 3. Fundusze i inwestycje międzynarodowe

Program „LIFE”

LIFE jest instrumentem finansowym UE, z którego środki przeznaczone są na współfinansowanie projektów z dziedziny ochrony środowiska, w tym regeneracji przyrody i neutralizowania wpływu człowieka na klimat, a także dostosowywania się do zmian klimatycznych. Nadrzędnym celem programu jest wspomaganie wdrażania unijnego prawa ochrony środowiska, realizacja unijnej polityki dotyczącej tej materii oraz identyfikacja i rozpowszechnianie innowacyjnych rozwiązań problemów związanych z ochroną środowiska naturalnego i zmianami klimatycznymi.

Działania podejmowane przez sektor ciepłowniczy będą wpisywały się w obszar Klimat, na który składają się podprogramy: łagodzenie zmiany klimatu i przystosowywanie się do niej – wspomagający zieloną transformację zmierzającą do zrównoważonej, neutralnej klimatycznie, wydajnej energetycznie i opartej na odnawialnych źródłach energii gospodarki (budżet około 1 mld euro) i Przejście na czystą energię (budżet około 1 mld euro) – wspierający realizację założeń określonych m.in. przez Europejski Zielony Ład, Unię Energetyczną i Strategię Dekarbonizacji UE.

Fundusz Innowacyjny (Innovation Fund)

Fundusz Innowacyjny jest programem regulowanym przez Artykuł 10a(8) Dyrektywy 2003/87/EC, stworzonym w celu zachęcania przedsiębiorstw do opracowywania i wdrażania innowacji w dziedzinie niskoemisyjnych technologii i procesów przeznaczonych do zastosowania w przemyśle. Założenia

koncepcji wpisują się w zamysł Europejskiego Zielonego Ładu; ich realizacja jest pośrednim środkiem osiągnięcia celów EZŁ. Dofinansowaniem w ramach IF mogą być objęte projekty skoncentrowane m.in. na: neutralnych dla środowiska naturalnego sposobach magazynowania energii, produkcji energii z wykorzystaniem źródeł odnawialnych, wychwytywaniu dwutlenku węgla w celu jego utylizacji (CCU) lub jego składowania (CCS), innowacyjnych technologiach niskoemisyjnych dla sektorów wymienionych w załączniku I do dyrektywy EU ETS, oraz produkcji urządzeń do OZE, elektrolizerów, magazynów energii i pomp ciepła. Finansowane będą projekty demonstracyjne dotyczące wysoce innowacyjnych produktów i technologii, które przyczynią się do redukcji emisji CO₂ do atmosfery. Budżet całego programu wynosi około 38 mld euro.

Horyzont Europa (Horizon Europe)

Horyzont Europa to regulowany Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/695 z dnia 28 kwietnia 2021 roku, ustalony na lata 2021-2027 program o wartości 95,5 mld euro ukierunkowany na wsparcie działań z zakresu badań i innowacji, w tym także zorientowanych na przeciwdziałanie zmianom klimatycznym, osiągnięcie Celów Zrównoważonego Rozwoju Narodów Zjednoczonych, a także pobudzenie rozwoju i konkurencyjności unijnej gospodarki. Z perspektywy zielonej transformacji kluczowym elementem programu jest Filar II, dotyczący globalnych wyzwań i europejskiej konkurencyjności przemysłowej. Budżet w wysokości 53,5 mld euro przeznaczony zostanie na realizację projektów w ramach 6 klastrów z których przedmiot niniejszego raportu dotyczy klastrów: klimat oraz energia i transport. Horyzont Europa obejmuje przede wszystkim projekty o charakterze badawczo-rozwojowym, realizowane przez międzynarodowe konsorcja łączące przedsiębiorstwa oraz jednostki B+R.

Instrument pożyczkowy Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI)

Instrument obejmuje 1,5 mld euro dotacji z budżetu UE i do 10 mld euro pożyczek ze źródeł własnych Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Instrument umożliwi zmobilizowanie do 25–30 mld euro inwestycji w celu pomocy terytorium i regionom najbardziej dotkniętym przejściem na gospodarkę neutralną dla klimatu, przy czym priorytetowo traktować będzie te, które mają mniejszą zdolność do radzenia sobie z kosztami.

■ 4. Inne formy finansowania

Finansowanie projektów ciepłowniczych, ze względu na ich kapitałochłonność, często wymaga poszukiwania alternatywnych form wsparcia poza dotacjami i grantami. Istnieje szereg metod finansowania, które pozwalają na realizację takich inwestycji, oferując elastyczne warunki dostosowane do specyfiki projektu. Wśród tych możliwości **kredyty bankowe i komercyjne** stanowią jedną z najpopularniejszych opcji. Tradycyjne kredyty inwestycyjne czy linie kredytowe umożliwiają dostęp do znacznych środków kapitałowych, oferując elastyczne warunki spłaty, choć wymagają zabezpieczeń i mogą wiązać się z wysokimi kosztami odsetkowymi.

W ostatnich latach widoczny jest wzrost popularności tzw. **Sustainability Linked Loans (SLL)** oraz **Green Loans (GL)**. Dalszy oczekiwany wzrost popularności tego typu instrumentów związany jest z w dużej mierze z regulacjami prawnymi Unii Europejskiej – trend ten wzmocni wejście w życie dyrektywy CSRD dotyczącej sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (CSRD). Pod względem konstrukcji instrumenty zrównoważonego finansowania nie różnią się znacznie od standardowych kredytów, pożyczek i obligacji. Dostępność finansowania zielonego jest co do zasady nieograniczona, ponieważ SLL i GL to w istocie „zwykły” kredyt, do którego dodatkowo dokładane są warunki (kryteria) ESG. Istotnym aspektem tego finansowania jest mechanizm, który zakłada, że niespełnienie celów środowiskowych określonych w umowie kredytowej skutkuje podwyżką marży.

Innym rozwiązaniem może być **emisja obligacji**, która pozwala na pozyskanie kapitału od inwestorów instytucjonalnych i indywidualnych. Obligacje, szczególnie te korporacyjne czy zielone, mogą być atrakcyjne dla inwestorów zainteresowanych zrównoważonym rozwojem. Emisja obligacji ma jednak swoje ograniczenia, jak choćby wysokie koszty obsługi długu oraz wymagania dotyczące ratingu kredytowego, co może utrudniać dostęp do tej formy finansowania dla niektórych podmiotów.

Partnerstwa publiczno-prywatne (PPP) oferują natomiast możliwość podziału ryzyka i kosztów między sektor publiczny i prywatny. Dzięki tej formie współpracy można korzystać z doświadczenia sektora

prywatnego oraz innowacyjnych rozwiązań finansowych i technicznych. Negocjacje związane z PPP mogą jednak być złożone, a długoterminowe zobowiązania finansowe mogą wiązać się z pewnym ryzykiem.

Finansowanie kapitałowe, polegające na sprzedaży udziałów w projekcie lub firmie, może być interesującą opcją dla firm poszukujących dodatkowego wsparcia finansowego. Pozwala to uniknąć konieczności spłaty kapitału czy odsetek, a inwestorzy mogą wносить dodatkową wartość w postaci doświadczenia. Wadą tej formy finansowania jest jednak rozwodnienie udziałów i oczekiwania inwestorów dotyczące zwrotu z inwestycji.

Ostatnią opcją są **fundusze inwestycyjne i infrastrukturalne**, które pozwalają na pozyskanie kapitału od wyspecjalizowanych inwestorów. Fundusze te oferują dostęp do znacznych środków i mogą stać się długoterminowymi partnerami w realizacji projektów, ale wiążą się z wysokimi oczekiwaniami dotyczącymi zwrotu z inwestycji oraz ograniczeniami dotyczącymi zarządzania projektem.

■ 5. Podsumowanie – kluczowe warunki dostępu do źródeł finansowania

Warunki dostępu do różnych źródeł finansowania są zróżnicowane i zależą od wielu czynników, które mogą wpływać na zdolność przedsiębiorstwa do pozyskania środków na realizację swoich projektów. Kluczowe kryteria obejmują wielkość podmiotu i jego strukturę własnościową, sytuację finansową, rodzaj projektu oraz jego innowacyjność, poziom dofinansowania oraz wymagania formalne i czasowe.

- **Wielkość przedsiębiorstwa oraz jego struktura własnościowa** mają istotne znaczenie przy ubieganiu się o środki finansowe. Małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP) często mają dostęp do specjalnych programów wsparcia, które są dedykowane właśnie dla nich. Duże przedsiębiorstwa mogą natomiast korzystać z innych instrumentów finansowych, ale mogą napotkać większe wymagania w zakresie wkładu własnego czy kryteriów innowacyjności.

- **Sytuacja finansowa podmiotu jest kolejnym kluczowym czynnikiem.** Stabilność finansowa i zdolność kredytowa przedsiębiorstwa wpływają na ocenę ryzyka przez instytucje finansujące. Firmy o dobrej kondycji finansowej mają większe szanse na uzyskanie finansowania na korzystnych warunkach, podczas gdy podmioty z problemami finansowymi mogą napotkać trudności w tym zakresie.
- **Rodzaj projektu i przeznaczenie środków** determinują wybór odpowiedniego źródła finansowania. Projekty badawczo-rozwojowe (B+R) mogą być finansowane z funduszy unijnych, grantów czy programów krajowych promujących innowacje. Są one jednak większym wyzwaniem, gdyż wymagają koncentracji na tworzeniu nowych rozwiązań technologicznych lub organizacyjnych lub też implementacji istniejącej wiedzy w nowatorski sposób. Standardowe inwestycje infrastrukturalne czy zakup urządzeń mogą wymagać innych form finansowania, takich jak pożyczki preferencyjne, kredyty inwestycyjne czy leasing.
- **Poziom dofinansowania oraz wymagana wysokość wkładu własnego** są istotne przy planowaniu finansowania projektu. Niektóre programy oferują wysokie poziomy dofinansowania (np. projekty B+R), jednak pociągają one za sobą inne wyzwania, niż typowe projekty inwestycyjno-wdrożeniowe, które są finansowane na mniej atrakcyjnych warunkach, jednak ich realizacja jest obciążona znacznie niższym ryzykiem.
- **Konkurencyjność i poziom innowacyjności proponowanego rozwiązania** wpływają na ocenę projektu przez instytucje finansujące. Projekty wnoszące znaczącą wartość dodaną, o wysokim potencjale rynkowym i innowacyjnym, mają większe szanse na uzyskanie finansowania. Instytucje zarządzające programami dofinansowań często preferują projekty, które mogą znacząco przyczynić się do dynamizacji rozwoju gospodarki, wprowadzenia nowych technologii i – w konsekwencji – stopniowej transformacji całego sektora.
- **Potencjał finansowy i środowiskowy** rozwiązania jest również brany pod uwagę. Projekty, które są ekonomicznie opłacalne i jednocześnie przyczyniają się do realizacji wskaźników

środowiskowych (np. ograniczenie emisji zanieczyszczeń, wzrost produkcji energii z OZE czy podniesienie poziomu efektywności energetycznej), mogą liczyć na preferencje punktowe w ramach programów promujących zrównoważony rozwój. Wzrasta znaczenie inwestycji zgodnych z ideą ESG (Environmental, Social, Governance).

- **Złożoność dokumentacji i wymagania formalne** są także zróżnicowane w poszczególnych programach. Proces aplikacyjny do niektórych programów jest skomplikowany i czasochłonny, co wymaga odpowiednich zasobów i kompetencji. Brak doświadczenia w przygotowywaniu wniosków lub niski stopień przygotowania inwestycji do realizacji (np. brak wymaganych pozwoleń) często obniżają, a nawet uniemożliwiają szanse na uzyskanie finansowania.
- **Zakres programu lub instrumentu finansowego**, w tym kwalifikowalność kosztów i działań, determinuje możliwość uzyskania wsparcia. Przedsiębiorstwa muszą dokładnie analizować warunki programów, aby upewnić się, że ich projekty spełniają określone kryteria i mieszczą się w obszarach priorytetowych. Projekty, które nie wpisują się w zakres danego programu lub katalog kosztów kwalifikowanych, nawet zakładając ich wysoką innowacyjność i konkurencyjność, nie będą mogły uzyskać finansowania.
- **Stopień przygotowania przedsięwzięcia do realizacji oraz wymagane dokumenty** są kluczowe w procesie aplikacyjnym. Projekty dobrze przygotowane, z kompletną dokumentacją i realistycznym harmonogramem, są postrzegane jako mniej ryzykowne i bardziej atrakcyjne dla instytucji finansujących.
- **Czas na realizację projektu i priorytetowość inwestycji**, w tym terminy oceny wniosków i realizacji działań, mają wpływ na planowanie finansowania. Większość programów ma ściśle określone ramy czasowe. Czasami, jak np. w przypadku Krajowego Planu Odbudowy (KPO), okres kwalifikowalności wydatków jest bardzo krótki i wymusza zakończenie realizacji projektów do końca sierpnia 2026 roku. Przedsiębiorstwa muszą więc dostosować swoje plany inwestycyjne

(oraz wszystkie procedury z tym związane, np. procedury przetargowe) do tych ograniczeń czasowych.

Podsumowując, dostęp do poszczególnych źródeł finansowania zależy od wielu wzajemnie powiązanych czynników. Przedsiębiorstwa muszą dokładnie analizować własne możliwości i potrzeby, a także wymagania stawiane przez instytucje finansujące, aby skutecznie pozyskać środki na realizację planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych zmierzających do dekarbonizacji sektora. Dużą korzyść stanowi jednak fakt, iż w najbliższych latach portfolio dostępnych instrumentów finansowych powinno być naprawdę szerokie.

